

УДК 351.84:35.072.2:342.5(477)

DOI <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2022.3.5>

Будзин Віра Романівна,

кандидат наук з фізичної культури і спорту, доцент,

завідувач кафедри спортивної медицини та здоров'я людини

Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського

ORCID ID: 0000-0002-4250-9695

ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУСПІЛЬНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ТА ЗДОРОВ'Я ГРОМАДЯН

FORMATION AND IMPLEMENTATION OF STATE POLICY OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT TO ENSURE SOCIAL WELFARE AND HEALTH OF CITIZENS

У статті визначено, що здоров'я громадян та суспільне благополуччя є ключовим фактором економічного та соціального розвитку та мають найважливіше значення для кожної держави. Надання громадянам можливостей контролювати своє здоров'я сприяє підвищенню якості життя, без активної участі самих людей багато можливостей для зміцнення та захисту їх здоров'я та підвищення рівня благополуччя втрачаються. Чинники, що лежать в основі благополуччя суспільства, також визначають стратегії, що враховують цей принцип є більш ефективними, адже справедливий доступ до освіти, працевлаштування, гідний рівень доходу сприяє підтримці здоров'я.

Обґрунтовано, що здоров'я сприяє підвищенню продуктивності праці, формуванню більш ефективних трудових ресурсів, а також скороченню витрат на допомогу по хворобі та соціальну допомогу. Найефективніший шлях забезпечення здоров'я та суспільного благополуччя населення є скоординованою роботою всіх секторів держави, спрямована на соціальні детермінанти здоров'я. Ефективність системи охорони здоров'я та економічна продуктивність взаємопов'язані в контексті оптимізації використання ресурсів у сфері суспільного благополуччя. Існує як прямий, так і непрямий вплив сектора охорони здоров'я на соціально-економічний розвиток, це має значення у зв'язку з тим, як ця діяльність впливає на здоров'я людей та їх продуктивність праці.

Доведено, що багато верств населення відстають за показниками здоров'я, і часто, у разі виникнення соціально-економічної нестабільності зазначені нерівності поглиблюються. Зміна соціальних характеристик захворюваностей, демографії та міграції може загальмувати прогрес з покращення показників здоров'я, вирішення цієї проблеми вимагає вдосконалення механізмів управління та державної політики в цілому. Недостатній рівень соціальної згуртованості та фінансова невизначеність ще більше ускладнюють діяльність щодо покращення здоров'я громадян та їх соціального забезпечення.

З'ясовано, що низка органів державної влади не можуть стримувати витрати в сучасних умовах, коли фінансові обмеження все більше ускладнюють пошук необхідних засобів для охорони здоров'я та забезпечення соціального захисту. Перш ніж розвивати реформу системи охорони здоров'я необхідно ретельно проаналізувати економічні та соціальні інтереси, що глибоко трансформуються, а також можливість суспільної та громадянської позиції. Формування управлінських стратегій дозволяє отримати реальний ефект щодо суспільного благополуччя за прийнятних витрат в умовах обмеженості ресурсів.

Ключові слова: суспільне благополуччя, здоров'я громадян, сучасний етап, соціально-економічний розвиток, державна політика, стратегія.

The article defines that the health of citizens and public well-being is a key factor in economic and social development and is of the utmost importance for every state. Giving citizens the opportunity to control their health contributes to the improvement of the quality of life, without the active participation of the people themselves, many opportunities to strengthen and protect their health and increase the level of well-being are lost. The factors underlying the well-being of society also determine strategies that take this principle into account are more effective, because fair access to education, employment, and a decent level of income contribute to maintaining health.

It is substantiated that health contributes to the increase of labor productivity, the formation of more effective labor resources, as well as the reduction of costs for sickness benefits and social assistance. The most effective way to ensure the health and social well-being of the population is the coordinated work of all sectors of the state, aimed at the social determinants of health. The effectiveness of the health care system and economic productivity are interconnected in the context of optimizing the use of resources in the field of public welfare. There are both direct and indirect effects of the health sector on socio-economic development, this is important in relation to how these activities affect people's health and their work productivity.

It has been proven that many segments of the population lag behind in terms of health indicators, and often, in the event of socio-economic instability, these inequalities deepen. Changes in the social characteristics of morbidity, demographics and migration can slow down progress in improving health indicators, and solving this problem requires improving governance mechanisms and public policy as a whole. The insufficient level of social cohesion and financial uncertainty further complicate activities aimed at improving the health of citizens and their social security.

It has been found that a number of state authorities cannot contain costs in modern conditions, when financial constraints make it increasingly difficult to find the necessary means for health care and social protection. Before developing the reform of the health care system, it is necessary to carefully analyze the economic and social interests, which are deeply transformed, as well as the possibility of a public and civil position. The formation of management strategies allows you to get a real effect on public well-being at acceptable costs in conditions of limited resources.

Key words: public welfare, health of citizens, modern stage, socio-economic development, state policy, strategy.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Ефективне використання технологічних інновацій в галузі інформації, соціального маркетингу та онлайн-мереж комунікації, відкриває широкі можливості для покращення суспільного благополуччя. Розвиток нових функцій, новітніх схем фінансування може сприяти ефективності результатів стосовно витрачених засобів. У глобалізованому світі вирішення багатьох ключових завдань охорони здоров'я все більше потребує транскордонного співробітництва.

Сьогодні простежується обмеження витрат на охорону здоров'я, але це можливе лише за умови паралельного скорочення дисбалансу по всьому соціальному сектору та надання соціальної підтримки найбільш уразливим верствам населення. В даний час органи державної влади витрачають незначну частку бюджету охорони здоров'я на стратегію зміцнення здоров'я та профілактики хвороб і не ведуть систематичної діяльності щодо підвищення суспільного благополуччя. Отже, органи державної влади що встановлюють спільні завдання для охорони здоров'я можуть значно покращити суспільне благополуччя своїх громадян.

Аналіз останніх досліджень, в яких започатковано розв'язання проблеми та визначення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячена стаття. Згідно з твердженнями сучасних дослідників, встановлення цільових орієнтирів щодо скорочення дисбалансу стосовно суспільного благополуччя може бути стимулом для активних дій і є одним із важливих механізмів оцінки галузі охорони здоров'я на всіх рівнях, скорочення соціальних нерівностей робить значний внесок у суспільне благополуччя [2]. Причини дисбалансу мають комплексний характер і глибоко вкорінені в життя людини, посилюючи вразливість громадян.

Соціальні нерівності щодо суспільного благополуччя також пов'язані з поведінковими факторами, включаючи характер харчування та фізичної активності з психічними розладами, що,

своєю чергою, відбиває недостатню соціальну захищеність людей. При цьому можуть використовуватися такі підходи, як підвищення стійкості до негативних зовнішніх впливів, соціальна згуртованість, накопичення ресурсів задля суспільного благополуччя та розвиток індивідуальних і суспільних ресурсів для захисту та зміцнення здоров'я.

Мета статті полягає в обґрунтуванні формування державної політики соціально-економічного розвитку та її реалізації на сучасному етапі викликів суспільному благополуччю громадян.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Галузь охорони здоров'я в контексті суспільного благополуччя відповідає за розробку та реалізацію національних стратегій охорони здоров'я, постановку цілей та завдань щодо покращення здоров'я, надання високоякісної та ефективної медичної допомоги і забезпечення основних функцій соціальної сфери охорони здоров'я. Важливе значення має і благоустрій, проведені з урахуванням детермінанту суспільного благополуччя, органи державної влади грають дедалі важливішу роль у підвищенні рівня суспільного благополуччя.

Сьогодні органи громадського здоров'я все більшою мірою виступають як ініціатори міжсекторальних взаємодій щодо здоров'я та діють як представники суспільного благополуччя. При цьому вони висувають на перший план економічні та соціальні, що може дати здоров'я, а також наголошують на несприятливих наслідках нерівностей стосовно суспільного благополуччя. Для ефективних втручань потрібні такі умови формування державної політики, які дозволяють долати межі між секторами взаємодії та здійснювати інтегровані програми.

Органи державної влади на всіх рівнях розглядають можливості для створення формальних структур та механізмів, що забезпечують узгодженість зусиль та міжсекторальне вирішення проблем. Це може зміцнити координацію та компенсувати

наявні дисбаланси у розподілі владних повноважень щодо підвищення пріоритетності суспільного благополуччя на порядку денному державної політики, розвиток стратегічного діалогу з проблем здоров'я та суспільного благополуччя.

Ефективними інструментами визначення потенційного впливу тих чи інших факторів здоров'я та соціальної справедливості є такі методи, як оцінка впливу на суспільне благополуччя [4]. Органи державної влади також прагнуть формувати управлінські механізми, дають можливість активного залучення ширшого кола зацікавлених сторін. Особливо важливою є участь громадян, суспільних інституцій та інших груп населення, які становлять громадянське суспільство. Активні соціальні групи об'єднують свої сили для вирішення проблем суспільного благополуччя на всіх рівнях державного управління.

Результативна діяльність в масштабі всього суспільства допомагає досягти більш високих результатів щодо суспільного благополуччя, у XXI столітті стратегія суспільного благополуччя реалізується в численних формах і вимагає креативного підходу та нових навичок, особливо щодо усунення конфлікту інтересів та пошуку нових шляхів вирішення складних проблем. Розширення прав та можливостей громадян, споживачів та пацієнтів має ключове значення для покращення здоров'я та підвищення рівня задоволеності пацієнтів.

Позиція громадянського суспільства, включаючи окремих громадян, асоціацій пацієнтів, вкрай важливий для привернення уваги до умов середовища, факторів способу життя або продуктів, які руйнівним чином діють на здоров'я, а також до прогалин стосовно умов надання медичної допомоги. Спільна робота із загальних стратегічних пріоритетів охорони здоров'я включають інвестування у здоров'я на всіх етапах життя людини та розширення прав та можливостей громадян, вирішення найбільш актуальних проблем, що стосуються неінфекційних та інфекційних хворіб та зміцнення орієнтованих на людину систем охорони здоров'я, потенціалу охорони громадського здоров'я.

Органи державної влади досягають більш істотного позитивного впливу на рівень суспільного благополуччя, коли вони взаємопов'язують стратегії, інвестиції та зосереджують увагу на скороченні соціальних нерівностей. Моніторинг прогресу у реалізації державної політики охорони здоров'я проводиться з використанням головних цільових орієнтирів. Реалізація зазначених чотирьох пріоритетів потребує застосування

комплексних підходів державного управління, які сприяють підвищенню рівня громадського здоров'я, соціальної справедливості та суспільного благополуччя.

Ефективне управління спрямоване на впровадження позитивних змін сприяє інноваціям та орієнтоване на вкладення ресурсів у зміцнення здоров'я та суспільне благополуччя. Нові підходи включають управління шляхом комунікації, залучення громадян, з використанням поєднання нормативних заходів та переконання. Рішення у державній політиці охорони здоров'я нерідко доводиться приймати за умов невизначеності та недосконалості інформації.

Зростання актуальності набуває використання результатів соціологічних, поведінкових та гуманітарних досліджень. Підтримка здоров'я протягом усього життя веде до зростання очікуваного суспільного благополуччя та приносить дивіденд довголіття в економічному, соціальному та індивідуальному контексті. Демографічні трансформації вимагають ефективної стратегії, що охоплює всі етапи життя, яка віддає пріоритет новим підходам зміцнення здоров'я і суспільного благополуччя.

Забезпечення соціальної справедливості – це стратегічний пріоритет та один із найважливіших напрямів зміцнення здоров'я, що базуються на принципах відповідальної участі всіх зацікавлених сторін та розширення їх прав і можливостей [1]. Вони включають створення більш сприятливих умов для зміцнення індивідуального здоров'я, підвищення медико-санітарної грамотності, підтримку вибору на користь здорового способу життя. Зокрема, йдеться про такі напрямки роботи, як зміцнення безпеки в соціумі дітей та підлітків, сприяння охороні здоров'я на робочому місці, підтримка здорового старіння.

Переконливі фактичні дані свідчать, що економічно ефективні шляхи формування державної політики здоров'я можуть сприяти поліпшенню суспільного благополуччя населення. Поєднання державного управління, що підтримує підходи, котрі стимулюють усвідомлення активної причетності та розширення прав і можливостей громадян, може призводити до суспільного благополуччя. Широке коло громадянського суспільства може робити внесок у реалізацію програм на підтримку здоров'я широких верств населення, у тому числі заходи, що об'єднують представників різних поколінь.

Для покращення здоров'я та підвищення якості життя людей похилого віку можна використовувати ініціативи на підтримку активної та здорової старості. Забезпечення високоякісної медичної

допомоги та покращення рівня суспільного благополуччя вимагають, щоб галузь охорони здоров'я була фінансово життєздатна, відповідали своїм вимогам, були людиноцентричними. Сьогодні необхідно адаптуватися до змін демографічних характеристик та картини захворюваності, особливо до проблем громадського здоров'я, хронічних хвороб та тенденцій, пов'язаних зі старінням. Це потребує переорієнтування систем охорони здоров'я з винесенням на перший план таких напрямів роботи, як профілактика хвороб, безперервне покращення якості та комплексне надання послуг, забезпечення наступності та безперервності у наданні допомоги.

Важлива підтримка можливостей самопомоги та максимальне, з урахуванням безпеки та соціально-економічної ефективності наближення послуг до місця проживання пацієнтів [5]. Поряд із наданням надійного соціального захисту важливо забезпечувати довгострокову стійкість до негативних впливів економічних циклів, стримувати зростання цін на ліки під впливом пропозицій та проводити боротьбу з непродуктивною витратою ресурсів.

Оцінка медичних технологій та механізми забезпечення якості мають найважливіше значення для прозорості та підзвітності системи охорони здоров'я та є невід'ємною частиною безпеки пацієнта. Забезпечення суспільного благополуччя здатне відповісти на вимоги сьогодення шляхом створення сприятливого середовища для розвитку та зміцнення партнерства, а також шляхом надання громадянам можливостей дбати про власне здоров'я. Всебічне використання інструментів та інновацій XXI століття, таких як електронні історії хворіб, телемедицина та електронна охорона здоров'я може робити внесок у підвищення якості та соціально-економічної ефективності наданої допомоги.

Важливий принцип полягає у тому, що для покращення показників здоров'я необхідно значно зміцнити функції та потенціал громадського здоров'я. Потенціал та ресурси системи охорони здоров'я передбачають пріоритетне інвестування у розвиток організаційних механізмів та потенціалу, а також нарощування заходів захисту та зміцнення здоров'я та профілактики хворіб. Також може принести користь вдосконалення нормативно-правових інструментів охорони здоров'я з метою модернізації та зміцнення функцій суспільного благополуччя. Все більшого значення набувають співпраця на глобальному рівні та вирішення гуманітарних проблем транскордонного характеру, а також покращення координації

в тих країнах, де відповідальність за громадську охорону здоров'я децентралізована та передана на територіальні рівні.

Зазначене передбачає формування інноваційного стилю роботи з розвитком нових форм співпраці між працівниками служби медичної допомоги соціальних служб та інших секторів. Ключове значення мають розробка стратегій адаптації, підвищення стійкості структур до несприятливих зовнішніх впливів та надійне прогнозування і забезпечення готовності до надзвичайних ситуацій у галузі охорони здоров'я. Важливо, щоб стратегії відображали комплексний характер причинно-наслідкових зв'язків та давали можливість оперативного реагування із застосуванням інноваційних методів, на непередбачувані події.

Міжнародні правила вимагають від держав дотримання міжсекторального транскордонного підходу та врахування множинних загроз при плануванні готовності, а також створення необхідного потенціалу для ефективного управління надзвичайних ситуацій та гуманітарних катастроф [3]. Підвищення стійкості до зовнішніх негативних впливів розглядається як ключовий фактор у захисті та зміцненні здоров'я і суспільного благополуччя як на індивідуальному рівні, так і у спільноті, можливості людей зберігати своє здоров'я тісно пов'язані з умовами, у яких вони народжуються, ростуть, працюють та старіють.

Важливе значення має систематична оцінка впливів на здоров'я, пов'язаних із стрімкою зміною умов навколишнього середовища, за результатами якої слід вживати відповідних заходів, що забезпечують корисний ефект для суспільного благополуччя. Стійкі спільноти виявляють готовність до економічних, соціальних та екологічних зрушень і більш ефективно протистоять кризам та долають труднощі. Органи державної влади почали розробляти стратегії, які одночасно дають позитивний ефект для здоров'я людей, і визнають, що об'єднані зусилля суспільно-владної взаємодії мають ключове значення для захисту здоров'я громадян від ризиків. Важливим є забезпечення безперервного розвитку та адаптації послуг з охорони здоров'я та стимулювання зусиль підвищення рівня відповідальності щодо суспільного благополуччя.

Висновки з проведеного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Співпраця з громадянським суспільством дозволить більш ефективно просувати у практику ідеї суспільного благополуччя, адже багато добровільних організацій та груп взаємопідтримки розглядають вирішення питань, пов'язаних зі здоров'ям, як істотну частину своєї

діяльності, багато послуг охорони здоров'я надаються в рамках підтримки з боку місцевого самоврядування. Організації громадянського суспільства значною мірою впливають на формування порядку денного з питань суспільного благополуччя та його соціальних детермінантів.

Проте, приватні комерційні структури дедалі більше формують кожний аспект життя людей, їх вплив може сприяти охороні здоров'я, але й підірвати цю діяльність. Важливе завдання сьогодення

допомогтися більш міцної прихильності приватного сектора до інтересів охорони здоров'я та вітати і заохочувати прояви соціальної відповідальності з боку приватних структур. Неодмінні умови для досягнення суспільного благополуччя – це спільні зусилля у масштабах всього соціуму, у них мають брати участь органи державної влади, неурядові організації, громадянське суспільство, приватний сектор, академічна сфера, працівники охорони здоров'я, місцеві спільноти та окремі громадяни.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Ліфінцев О.В. Принципи здійснення контролю у сфері охорони здоров'я. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2015. Вип. 3-2. Т. 1. С. 156–159.
2. Марова С.Ф., Вовк С.М. Участь приватного сектору в капіталі державних установ охорони здоров'я. *Молодий вчений*. 2017. № 7. С. 353.
3. Міхєєнко О.І. Конкретизація сутності поняття «здоров'я» як методологічне підґрунття практики оздоровлення організму людини. *Педагогіка, психологія і медико-біологічні проблеми фізического виховання і спорту*. 2013. № 2. С. 42–46.
4. Парубчак І.О., Радух Н.Б. Реалізація державної політики у галузі охорони здоров'я в період викликів пандемії COVID-19 в Україні. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія : Державне управління*. 2021. № 3. Т. 32 (71). С. 42–46.
5. Ситник Т.І. Механізми реалізації державної соціально-економічної політики щодо формування громадського здоров'я на етапі суспільних трансформацій в Україні. *Вісник національного університету цивільного захисту України. Державне управління*. 2019. Вип. 1 (10). URL: <http://repositc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/13406/1/Сутник2019.pdf> (дата звернення: 11.06.2022).